

El llenguatge

L'ús indegut de qui

12/VI/1980

L'ús del relatiu fort qui en les oracions relatives dites adjectives —perquè, talment un adjectiu, són el complement d'un nom— no es considera admissible sinó com a complement preposicional, és a dir, precedit d'una preposició: Vet aquí la persona a qui ho va demanar, M'ha visitat aquell senyor de qui em vas parlar, Es la noia amb qui vaig anar a passejar. L'ús d'aquest mateix terme relatiu com a subjecte de l'oració, especialment quan és de designació personal, havia tingut els seus partidaris a l'època de la nostra ordenació gramatical, els quals no reeixiren, però, a imposar llur criteri. I es pot dir que avui aquesta aplicació del relatiu fort qui no compta, en el camp de la formulació gramatical, amb ningú de la defensa.

Tanmateix, si teòricament ningú no advoca ja per l'ús de qui en frases com Es l'home «qui» va venir ahir o bé El ministre, «qui» va arribar a primera hora, fou rebut pel president, n'hi ha molts que no n'han desistit en la pràctica del llenguatge. No del llenguatge col·loquial, certament, en què aquest qui subjecte és desconegut, però sí del llenguatge escrit i, molt especialment, del de les emissions radiofòniques informatives, en què el podem sorprendre a cada moment, sobretot en frases com la del segon dels exemples indicats, és a dir, aquelles oracions (relatives adjectives) dites explicatives perquè no determinen l'antecedent (com en Es l'home que va venir ahir) sinó que n'expliquen alguna cosa, i que solen ésser frases incisives. El tipus de frases a què obliguen les notícies sobre personalitat hi conviden: El president, «qui» ha pres part..., L'alcalde, «qui» ha rebut..., El secretari del partit, «qui» ha arribat avui... Però en tots aquests casos caldria recórrer al relatiu feble que o bé al compost el qual.

¿Per què, doncs, recorren encara a l'ús de qui en aquestes frases en què ja havia estat abandonat? Cal suposar que, teòricament, no ho defensen, i que es limiten a fer correspondre el qui del català al «quien» del castellà, usat sovint en aquests casos, sense tenir en compte que no existeix equivalència entre aquests dos termes. I que potser desitgen, per a aquestes oracions incisives, un terme introductori que els permeti més èmfasi que no pas el feble que. Si de cas es així, poden recórrer a el qual, que creiem que revesteix aquest caràcter: El president, el qual havia estat informat, va prometre la seva ajuda per a resoldre el problema.

Aibert Jané